

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
PRZY KAPLICY CMENTARNEJ P.W. ŚW. SZCZEPANA
Z 1913 R. NA STARYM CMENTARZU W RYGLICACH**

Autor programu: Marta Bobek

Autor fotografii i rysunków: Weronika Maciejaszek, Rafał Maciejaszek

Kraków, czerwiec 2024

Poniższy Program prac konserwatorskich chronią prawa wynikające z ustawy o prawie autorskim.
Opracowanie nie może być w całości lub w części przepisywane, przerysowywane, uzupełniane,
kopiowane lub odstąpione komukolwiek bez pisemnej zgody autora

SPIS TREŚCI

I. KARTA IDENTYFIKACYJNA OBIEKTU	2
II. HISTORIA	3
III. OPIS OBIEKTU	6
IV. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ	11
V. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH	13
VI. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH	14
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	

Poniższy Program Prac Konserwatorskich opracowany został na zlecenie Urzędu Gminy Ryglice.

Autorka pragnie podziękować ks. proboszczowi parafii w Ryglicach Franciszkowi Kuczkowi za udostępnienie archiwum parafialnego i nieocenioną pomoc w kwerendzie archiwalnej.

I. KARTA IDENTYFIKACYJNA OBIEKTU

DANE PRZED KONSERWACJĄ

RODZAJ: kaplica murowana

DATOWANIE: 1913 r.

LOKALIZACJA: Stary cmentarz, 33-160 Ryglice, działka nr 990.

WYMIARY: rzut 4,00/6,00 m, wysokość ok. 8,85 m, kubatura ok. 155,00 m³

TECHNIKA: kaplica murowana z cegły na fundamencie betonowym, z cokołem z piaskowca, tynkowana wewnątrz, z dachem dwuspadowym pierwotnie krytym dachówką karpiówką obecnie blachą, wyposażenie w formie drewnianego ołtarza

NUMER REJESTRU ZABYTKÓW:

wpis do Gminnej Ewidencji Zabytków
Biała karta, opracowanie dr Marek Grabowski, XI 2010 r.

WCZEŚNIEJSZE KONSERWACJE (LUB RENOWACJE): TAK

WCZEŚNIEJSZE DOKUMENTACJE: NIE

II. HISTORIA

Kaplica cmentarna wzniesiona została z fundacji rodziny Leśniowskich, właścicieli Ryglic. Ryglice zakupił od Potockich w 1803 r. Kazimierz Wincenty Gołąbek Leśniowski (1755-1855) szambelan dworu austriackiego. Następnie Ryglice stały się własnością jego spadkobierców: syna - Stefana Leśniowskiego (1805-1859), wnuczki - Stefanii Leśniowskiej (zm. 1910). Po śmierci Stefanii majątek w Ryglicach stał się własnością jej siostrzenicy Róży z Rummerskich Czajkowskiej. W 1921 r. Róża rozparcelowała majątek, a po kilku latach dwór sprzedała Arturowi Zarembie Cieleckiemu.

KALENDARIUM

- 1 ćw. XIX w. - założenie cmentarza parafialnego;
„Cmentarz nowy jest w polu fosą i wałem opatrzone, drzewami obsadzony, z krzyżem drewnianym w środku.”¹;
- ok poł XIX w. - w miejscu obecnej kaplicy istniał grobowiec rodziny Leśniowskich;
- 1848 r. - śmierć Marcina Waleszkiewicza rządcy majątku Ryglice - jego tablica epitafijna znajduje się na wschodniej ścianie kaplicy. Zapewne przeniesiona z dawnego grobowca rodzinnego Leśniowskich;
- 1859 - śmierć Stefana Leśniowskiego, który pochowany został zapewne w grobowcu rodzinnym. Jego tablica epitafijna znajduje się na południowej elewacji kaplicy. Stefan Leśniowski był jedynym synem Kazimierza Wincentego, dziedzica Ryglic, Kielanowic, Leśniowic i hr. Franciszki Zichy de Vasonyke. Rotmistrz ułanów, podkomorzy dworu austriackiego. Żonaty z hr. Bertą Klebersberg. Miał córki: Bertę-Franciszkę, Paulinę, Annę zm. 1891, Leontynę zm. 1901 i Stefaninę, dziedziczkę Ryglic (zamężna z hr. Feliksem Morskim, następnie Mieczysławem Szczepańskim starostą tarnowskim)²;
- 1910 r. - fundacja obecnej kaplicy;
„Zacna matrona, wyżej wspomniana Właścicielka Ryglic Stefania z Leśniowskich I-o hr. Morska, 2-o Szczepańska (...) zmarła 18 8 1910, rozporządzeniem ostatniej woli zapisała 10000 koron na wybudowanie Kaplicy na cmentarzu, na Grobowcu rodzinnym.”³;

„Mam na myśli rok 1900, w tym czasie właścicielem dworu w Ryglicach, do którego należały też Joniny była hrabina, starsza, zawsze w czarnej sukni (nazwiska nie znam) pani. Tablica z 1859 na cmentarnej kaplicy grobowcu Stefana Leśniowskiego głosi (...). Przypuszczalnie był to ojciec tej powszechnie nazywanej hrabiny, w zetknięciu się z

¹ Wykaz stanu kościelnych i parafialnych budynków w parafii Ryglickiej 1819 r., rękopis w zasobach archiwum parafialnego w Ryglicach.

² Rodzina. Herbarz szlachty Polskiej, opracowany przez Seweryna hrabiego Uruskiego przy współudziale Adama Amilkara Kosińskiego, wykończony i uzupełniony przez Aleksandra Włodarskiego, Warszawa 1911, tom VIII, s. 352-354.

³ Zapiski ks. Szczepana Gibla, proboszcza Ryglic, rękopis w zasobach archiwum parafii w Ryglicach.

podwładnymi jaśnie panią tytułowanej i z odkrytą głową honorowanej. W kościele miała w prezbiterium po prawej stronie ołtarza swoją czarną ławkę (stolkę) a ks. Kan. Gibel na końcu mszy św. dawał jej patenę do ucałowania. Do kościoła przyjeżdżała czwórką cugowych rumaków w lśniącej uprzęży. Czasem ksiądz jechał ze mszą św. do jej dworskiej kaplicy. Dwór otaczały z jednej strony rybne stawy, a z drugiej ogrody. Tuż za miastem rozciągały się posiadłości dworskie. (...) w tym czasie dwór prowadził gorzelnię i wypas bydła rzeźnego. Nasuwa mi się myśl, że były to ostatnie błyski dawnej na pańszczyźnie wyrośniętej świętności.”⁴

W tym roku umiera Stefania Szczepańska, która pochowana została zapewne w rodzinnym grobowcu.

- 1913 r. - budowa kaplicy przez dziedziczkę Ryglic Różę z Rummerskich Czajkowską - siostrzenicę Stefani Szczepańskiej, wnuczkę Stefana Leśniowskiego;
„Kaplica ta stanęła w r. 1913 i poświęcona została przeze mnie, na mocy delegacji, 29 czerwca tegoż roku, w Uroczystość SS.A. Piotra i Pawła, pod wezwaniem S. Szczepana I-go Męczennika, z przywilejem Mszy św.”⁵;
- 1945 r. - w kaplicy pochowany został Leszek Antoni Zaremba Cielecki, ostatni właściciel dworu w Ryglicach;
- pocz. XX w - remont kaplicy. Zmieniono pokrycie dachu z dachówki na blachę. Pomalowano wewnętrzne ściany kaplicy na kolor biały.

W krypcie pod kaplicą znajduje się sześć krypt grobowych, z czego jedna jest otwarta. W niej w latach 1953 – 2003 pochowany był proboszcz ryglicki ks. Jakub Wyrwa. Pozostałe prawdopodobne pochówki w kaplicy to:

- Marcin Waleszkiewicz (zm. 1848) - przeniesiony z grobowca rodzinnego Leśniowskich;
- Stefan Leśniowski (zm. 1859) - przeniesiony z grobowca rodzinnego;
- Stefania Szczepanowska (zm. 18 sierpnia 1910) - przeniesiona z grobowca rodzinnego;
- Artur Zaremba Cielecki (zm. 1945).

⁴ Przyczynek do kroniki Ryglic, rękopis w zbiorach archiwum parafialnego w Ryglicach, autor Józef Siwek, Cieszyn, sierpień 1971r. s. 7-8. Rękopis w zasobach archiwum parafii w Ryglicach.

⁵ Zapiski ks. Szczepana Gibla, proboszcza Ryglic, rękopis w zasobach archiwum parafii w Ryglicach.

Hrabina Stefania Szczepańska z Leśniowskich i jej pierwszy mąż Feliks Morski - właściciele Ryglic na XIX wiecznej fotografii. Hrabina zmarła w 1910 r. i jest pochowana w kaplicy cmentarnej w Ryglicach. (foto ze zbiorów A. Szczęcha).

III. OPIS OBIEKTU

Fragment historycznej mapy Galicji i Bukowiny z lat 1861-1864. Strzałką zaznaczono lokalizację cmentarza.⁶

Zdjęcie satelitarne cmentarza. W centrum znajduje się kaplica.

⁶ Galicia and Bucovina (1861–1864) - Second military survey of the Habsburg Empire [dostęp 04.06.2024]

Kaplica cmentarna p.w. św. Szczepana położona w centralnej części starego cmentarza, na południe od ryglickiego rynku. Frontem zorientowana jest w kierunku północnym.

Bryła na rzucie prostokąta, jednosalowa. Zaprojektowana w stylu neogotyckim. Wymurowana z cegły, detale architektoniczne z piaskowca. Nakryta dachem dwuspadowym krytym pierwotnie dachówką karpiówką.

Fundamenty betonowe, głębokie ze względu na znajdującą się pod kaplicą kryptę. Cokół ścian szerszy w obrysie od murów, obłożony płytami piaskowca. Mury kaplicy wzniesione z cegły. Detal architektoniczny tj.: portal, nakrywy naczółków dachu, wieżyczka na sygnaturkę, glyfy okien wykonane z piaskowca.

Do wejścia prowadzą dwa stopnie kamiennych schodów. Elewacja frontowa z trójkątnym szczytem, z kamiennymi naddatkami i nadprożem. W zwieńczeniu wieżyczka na sygnaturkę nadwieszona na kamiennych wspornikach. Portal wejściowy kamienny o obudowie wspartej na filarach, ostrołukowy naczółek wsparty na dwóch kolumnach. Otwór wejścia o wklęsłych narożnikach, z dekoracją kostkową w nadprożu. Pod okapem dachu kamienny profilowany gzyms. Elewacje boczne z parami ostrołukowych okien, zaakcentowanych w nadprożach łukami odcinkowymi z cegieł z kamiennymi kluczami, wypełnienie witrażami. Elewacja tylna z wąską, zamkniętą ostrołukowo niszą z epitafium Stefana Leśniowskiego. Szczyt trójkątny, analogiczny do frontowego, z kamienną nakrywą.

Wieżba dachowa drewniana, dach pierwotnie kryty dachówką karpiówką, obecnie blachą.

Wnętrze kaplicy bez podziałów architektonicznych, tynkowane, nakryte dwoma przęsłami sklepień żebrowych.

Posadzka wykończona szarym lastriko.

Pod kaplicą znajduje się krypta, ściany z betonu, w części południowej sześć komór grobowych ułożonych w dwóch rzędach, jedna z nich otwarta. Wejście do krypty w posadzce kaplicy zasłonięte czterema betonowymi płytami.

Elementy podlegające ochronie konserwatorskiej:

- **bryła kaplicy;**

- **stolarka drzwiowa:** drzwi dwuskrzydłowe, klepkowe osadzone w futrynie; z rozsuwaną kratą;

- **witraże:** w każdym z okien wypełnienie z trzech kwater wypełnionych witrażem w formie kółek i kwadratów łączonych diagonalnie, na jasnożółtym tle z niebieską obwódką;

- **tablica epitafijna Stefana Leśniowskiego** z 1859 r. usytuowana we wnętrzu na południowej elewacji kaplicy. Płyta epitafijna w kształcie stojącego prostokąta zwieńczona trójkątnym naczółkiem. Dekoracja w formie elementów neogotyckich: maswerki, czołganki. Wykonana z kilku rodzajów metalu: elementów żeliwnych, m.in. kolumny flankujące tablice z inskrypcją, elementów odlewanych i walcowanych z blachy cynowo – ołowiowej, m.in. cokół, zwieńczenie, tablica z inskrypcją wykonana z brązu. Litery z imieniem i nazwiskiem były złożone. Poszczególne elementy metalowe osadzone są na drewnianym stelażu, przymocowane śrubami i nitami, przytwierdzone do ściany kaplicy żeliwnymi kotwami.

Treść inskrypcji:

D.O.M
Stefan Leśniowski
Herbu Gryf
C.K. Podkomorzy i Kapitan od Ułanów
Właściciel Dóbr Ryglic i Janin
Dnia 24 Października 1859
W 54 roku życia przeniósł się do wieczności
Prosi o pobożne westchnienie

Epitafium Stefana Leśniowskiego, zdjęcie z roku 1986. Pochodzi z Karty Cmentarza, opr. D. Gospodarek, XI 1986 r. Na zdjęciu widoczne jest, niezachowane obecnie, zwieńczenie epitafium w formie skrajnych pinakli i krzyża w centrum.

Epitafium Stefana Leśniowskiego, zdjęcie z roku 2010. Widoczne uszkodzenie lewego narożnika podstawy epitafium. Obecnie uzupełnione zaprawą mineralną. Brak krzyża w zwieńczeniu oraz sterczyn. Zdjęcie pochodzi z Białej Karty.

- **tablica epitafijna Leszka Antoniego Zaremby Cieleckiego**, zm. 1945. Umieszczona na zachodniej ścianie elewacji, marmurowa, w kształcie stojącego prostokąta.

Treść inskrypcji:

Ś.P
LESZEK ANTONI
ZAREMBA
CIELECKI
UR. 1866 W ZYGRACH
ZM. 26 V 1945
W RYGLICACH
SPOKÓJ JEGO DUSZY

- **tablica epitafijna Marcina Waleszkiewicza**, zm. 1848. Umieszczona wewnątrz kaplicy, na ścianie wschodniej. Wymiary 50/27 cm, marmurowa, w formie leżącego prostokąta.

Treść inskrypcji:

D. O. M.
Tu spoczywają zwłoki ś. p.
Marcina Waleszkiewicza
byłego przez lat 40 rządcy Dóbr Ryglic,
zmarłego 1 Stycznia 1848 w 70tym roku wieku.
Stefan Leśniowski Dziedzic Ryglic wiernemu słudze w
dowód wdzięczności ten pomnik położył.

- **ołtarz** - zdekompletowany ołtarz w stylistyce neogotyckiej, wykonany z drewna dębowego, pokrytego warstwą lakieru.

IV. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ocena stanu zachowania kaplicy określona została na podstawie wizji lokalnej, szczegółowej analizy wizualnej poszczególnych elementów, rozpoznania historii i dotychczas wykonanych prac remontowych.

Stan zachowania pod względem statyki zadowalający, pod względem estetycznym zadowalający.

Głównymi przyczynami zniszczeń, które wpłynęły na stan zachowania kaplicy są:

- rodzaj i jakość materiałów oraz środków zarówno oryginalnych jak i wtórnych wprowadzonych w trakcie prac remontowych,
- naturalne procesy starzenia się materiałów,
- warunki atmosferyczne temperaturowo - wilgotnościowe,
- lokalizacja na podmokłym terenie cmentarza.

Konstrukcję kaplicy można określić jako stabilną. Posadowiona na głębokim, ze względu na znajdującą się pod nią kryptą grobową, fundamencie betonowym. Ściany murowane z cegieł maszynowych zachowane w stanie dobrym, widoczne niewielkie przemurzenie na ścianie zachodniej. Pierwotnie malowane na kolor czerwony spoiny, obecnie zanieczyszczone. Na elewacji zachodniej widoczne ślady po kulach powstałe podczas działań wojennych.

Elementy kamienne częściowo zdestruowane powierzchniowo. Powierzchnia kamienia lokalnie wypłukana przez wodę opadową. Widoczne lokalne nawarstwienia ciemnej patyny. Nad wejściem do kaplicy, na centralnym polu portalu widoczny ślad po niezachowanym herbie rodziny Leśniowskich. Cokół w partii przyziemia pokryty warstwą porostów. Ciosy kamiennych schodów przesunięte w niewielkim zakresie, widoczne ubytki spoin. Wokół kaplicy betonowa opaska, spękana, z przesuniętymi elementami.

Pokrycie dachu pierwotnie z dachówki karpiówki wymienione na blachę. Na skutek tych prac zmieniony został kąt nachylenia połaci. Przesunięcie widoczne na styku połaci z kamiennymi oprawami ścian szczytowych. Brak obróbek blacharskich i uszczelnień. Brak sygnaturki w wieżyczce wieńczącej elewację frontową.

Ściany krypty grobowej betonowe, zachowane w stanie dobrym. Na dnie krypty widoczna woda stojąca na głębokość kilkudziesięciu centymetrów. W niej widoczne rozrzucone cegły i gruz.

Drzwi wejściowe zachowane w dobrym stanie.

W oknach wypełnienie kwaterami witrażowymi. Widoczne ubytki i uszkodzenia, szczególnie od strony zachodniej. W oknie po stronie wschodniej jedna z kwater wymieniona na współczesne okno.

Ściany wewnętrzne pierwotnie pokryte monochromią w kolorze szarobłękitnym, obecnie przemalowane na biało. Na ścianie południowej, w dolnej partii, widoczne rozległe uzupełnienie tynku wykonane zaprawą cementową, zatartą szeroko poza obrys ubytku. W narożnikach kaplicy po stronie południowej widoczne uszkodzenia tynku powstałe na skutek zawilgocenia.

Posadzka z lastriko, zachowana w stanie dobrym. Widoczne niewielkie pęknięcia włosowate.

Dwie marmurowe tablice epitafijne zachowane w stanie dobrym, z czytelnymi inskrypcjami. Krawędzie tablicy umieszczonej wewnątrz kaplicy niestarannie zamalowane farbą, którą odnawiano ściany kaplicy.

Epitafium Stefana Leśniowskiego na elewacji południowej zachowane w stanie niezadowolającym. Widoczne ubytki w części zwieńczenia, brak krzyża oraz sterczyn. W części cokołu ubytek lewego narożnika uzupełniony zaprawą mineralną.

Epitafium jest kompilacją elementów wykonanych w różnych technikach z różnego rodzaju metali. Centralna tablica z inskrypcją wykonana z brązu. Widoczne zabrudzenie powierzchni, lokalne przebarwienia, wypłukania, nierównomierna warstwa patyny. Ubytek litery „i” w słowie „kapitan”. Na styku z elementami żeliwnymi widoczna aktywna korozja.

Elementy żeliwne pokryte warstwą korozji. Elementy cynowo - ołowiowe widocznie zdeformowane w części cokołu. Stelaż wykonany z elementów stalowych i drewnianych zachowany w stanie złym.

Wyposażenie kaplicy stanowi ołtarz. Zachowana dębowa mensa. Nastawa zdekompletowana.

V. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH ORAZ WYTYCZNE DLA PRAC BUDOWLANYCH

Celem opracowania jest określenie zakresu prac koniecznych do zatrzymania procesów niszczących, zabezpieczenia, w możliwym zakresie, przed skutkami wody podciąganej kapilarnie z gruntu, usunięcia wtórnych nawarstwień i przywrócenia wyglądu zbliżonego do pierwotnego. Głównymi założeniami planowanych prac konserwatorskich powinno być połączenie działań w zakresie ochrony substancji zabytkowej, zapewnienie dobrego stanu technicznego materiałów przy jednoczesnym podkreśleniu wartości historycznej obiektu. Prace konserwatorskie polegać będą na oczyszczeniu, zatrzymaniu lub zminimalizowaniu procesów niszczących, wzmocnieniu osłabionych oraz naprawie zniszczonych elementów. Podczas doboru metod i środków trzeba pamiętać o tym, aby nie szkodziły one historycznym materiałom, nie zmieniały wyglądu zabytkowych elementów.

Program Prac Konserwatorskich opracowany został w celu ochrony oryginalnej substancji zabytkowej obiektu, przywrócenia jego pierwotnej formy i kolorystyki, właściwej ekspozycji obiektu oraz uporządkowania bezpośredniego otoczenia kaplicy. Prace będą obejmowały:

- ściany zewnętrzne - oczyszczenie powierzchni ścian ceglanych i elementów kamiennych, usunięcie współczesnego przemurowania wątku ceglanego na elewacji zachodniej, przywrócenie czerwonego koloru na spoinach, rekonstrukcja herbu Gryf nad wejściem do kaplicy, reprofilację i stabilizację stopni schodów, usunięcie wtórnej opaski betonowej;
- ze względu na widoczne znaczne zawilgocenie ściany południowej wykonanie izolacji poziomej w formie iniekcji na poziomie styku ścian z fundamentem;
- dach - przywrócenie pokrycia z dachówki karpiówki, wykonanie uszczelnień i obróbek blacharskich, kontrolę stanu zachowania więźby dachowej, odtworzenie sygnaturki w wieżyczce wieńczącej elewację frontową;
- ściany wewnętrzne - usunięcie tynku cementowego na ścianie południowej, założenie tynków renowacyjnych, usunięcie warstwy przemalowania w kolorze białym, ekspozycję pierwotnej monochromii w kolorze szarobłękitnym. W trakcie prac, po ustawieniu rusztowań, należy wykonać badania stratygraficzne na sklepieniu w celu określenia pierwotnej kolorystyki;
- posadzka z lastriko - oczyszczenie;
- drzwi wejściowe - oczyszczenie powierzchni drewna z warstw lakieru, zabezpieczenie, oczyszczenie mosiężnej klamki i szyldu, zabezpieczenie;
- okna - uzupełnienie ubytków szklenia, rekonstrukcja brakującej kwatery w oknie wschodnim, założenie zabezpieczającego szklenia po stronie zewnętrznej;
- dwie marmurowe płyty epitafijne - oczyszczenie i zabezpieczenie powierzchni;
- epitafium Stefana Leśniowskiego - demontaż epitafium, oczyszczenie i zabezpieczenie powierzchni, rekonstrukcja i uzupełnienie ubytków brakujących elementów dekoracji w materiale i technice analogicznej do oryginału, zaprojektowanie i wykonanie nowego stelaża, osadzenie na ścianie;
- ołtarz - w przyszłości będzie tematem osobnego opracowania;
- krypta - w przyszłości będzie wymagała oczyszczenia z gruzu, w sytuacji obniżenia poziomu wód gruntowych.

Prace przy kaplicy powinny być prowadzone pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki, na zakończenie należy opracować pełną dokumentację powykonawczą zgodnie z obowiązującym schematem.

VI. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

WYKONANIE DOKUMENTACJI OPISOWEJ, RYSUNKOWEJ I FOTOGRAFICZNEJ STANU ZACHOWANIA, PRZEPROWADZONYCH ZABIEGÓW I STANU OBIEKTU PO KONSERWACJI

Opracowanie dokumentacji opisowej zgodnie ze schematem dokumentacji konserwatorskiej udostępnianym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. Wykonanie dokumentacji fotograficznej na wszystkich etapach prac. Należy uwzględnić i podkreślić wszystkie zmiany do Programu Prac wprowadzone w toku prac konserwatorskich.

BADANIA

W zakresie badań konieczne jest wykonanie odkrywek stratygraficznych w górnych partiach ścian wewnątrz kaplicy oraz na sklepieniu w celu dokładnego rozpoznania kolorystyki obiektu.

ELEWACJE

1. Odpylenie i umycie ścian elewacji.
2. Dezynfekcja w miejscach występowania porostów i glonów.
3. Oczyszczenie ścian metodą dobraną na podstawie prób.
4. Usunięcie przemurowania na ścianie zachodniej i poprawne uzupełnienie wątku odpowiednio dobraną cegłą.
5. Uzupełnienie spoin zaprawą np. TrassNaturstein Mortel/Optolith, Restauriermortel/Remmers lub podobną. Należy zwrócić uwagę na gładko opracowaną spoinę historyczną.
6. Wykonanie powłoki barwnej w kolorze czerwonym na powierzchni spoin farbą o spoiwie krzemianowym np. Historic Lasur/Keim.
7. Uzupełnienie ubytków kamienia masą dedykowaną do uzupełnień piaskowca, np. zaprawą Restauriermortel/Remmers.
8. Scalenie kolorystyczne przebarwień na powierzchni piaskowca farbą o spoiwie krzemianowym np. Historic Lasur Keim.
9. Hydrofobizacja kamienia.
10. Korekta ułożenia i stabilizacja ciosów kamiennych schodów. Usunięcie zdestruowanych spoin, wykonanie nowych.
11. Wykonanie iniekcji w celu wprowadzenia izolacji poziomej na styku murów kaplicy z betonowym fundamentem.

DACH

1. Wymiana pokrycia dachu na dachówkę ceramiczną karpiówkę o takim samym wyglądzie, jak dachówki znalezione w kaplicy.
2. Prace naprawcze przy elementach konstrukcji dachu, ocena stanu zachowania krokwi i deskowania. Wykonanie niezbędnych wzmocnień i napraw o charakterze stolarskim i ciesielskim, wykonanie fleków. Wszystkie elementy ze świeżego drewna wprowadzone do obiektu powinny zostać zabezpieczone biobójczo.

3. Zabezpieczenie drewna środkami grzybo i owadobójczymi np. Altax owadobójczy/Altax, Adolit Holzwurmfrei/Remmers, Anti- Insekt/Remmers.
4. Wykonanie uszczelnień i obróbek blacharskich na styku połączeni dachowej z elementami kamiennymi.

ŚCIANY WEWNĄTRZ KAPLICY

1. Usunięcie mechaniczne wtórnych nawarstwień malarskich, cementowych uzupełnień tynków, partii zdeintegrowanych, zawilgoconych i zasolonych.
2. Impregnacja wzmacniająca szczególnie osłabione obszary tynków preparatem na bazie estrów kwasu krzemowego np. KSE 100/Remmers. Należy przestrzegać zaleceń karty technicznej dotyczących warunków aplikacji i sezonowania.
3. Uzupełnienie ubytków tynku zaprawą mineralną np. Kalkputz-Fein, Kalkputz-Grob/Keim, TrasMortel/Optolith, NSR zaprawa wapienno-trasowa/ Optolith, TZM Levell/Remmers lub podobną. W przypadku zniszczonej powierzchni tynków historycznych należy zastosować tynk cienkowarstwowy np. VM Fill/Remmers, ispo Klasyk/Sto lub podobny. Przy wykonywaniu uzupełnień tynku na ścianie południowej kaplicy, nad posadzką należy zastosować tynki odsalające w systemie WTA np. firmy Remmers, Sto lub podobne.
4. Utrwalenie odsłoniętej monochromii w kolorze szaroniebieskim i wyrównanie chłonności podłoża - oryginalnego i uzupełnianego - poprzez położenie paroprzepuszczalnej warstwy izolacyjnej np. Keim Fixativ. Skrzemionkowany Keim Fixativ nie jest rozpuszczalny w podłożu, charakteryzuje go wysoka paroprzepuszczalność oraz stabilność w każdych warunkach atmosferycznych.
5. Scalenie kolorystyczne i uzupełnienie ubytków monochromii. Zaleca się zastosowanie farb o spoiwie żolowo-krzemianowym np. Historic Lasur/Keim lub podobne. Farba o dobranym kolorze powinna być aplikowana metodą tapowania. Jeżeli w wyniku badań stratygraficznych w górnych partiach ścian i na sklepieniu odkryte zostaną dekoracje malarskie należy zgłosić ten fakt autorom programu w celu ustalenia zasad dalszego postępowania.

STOLARKA DRZWIOWA

1. Drzwi należy oczyścić z nawarstwień lakieru metodami chemicznymi (np. pasty do usuwania przemalowań olejnych), mechanicznymi (skrobaki, mikropiaskarka) lub metodą ablacji laserowej.
2. Oczyszczenie elementów metalowych - klamka z szyldem, zawiasy.
3. Przeprowadzenie dezynsekcji preparatem na bazie permetryny, np. Altax owadobójczy aplikowany metodą powlekania.
4. Zabezpieczenie powierzchni drewna przed wpływem warunków atmosferycznych lakierami dedykowanymi do drewna np. firmy Remmers, Keim. Najczęściej są to lakiery na bazie żywicy poliuretanowej.
5. Zabezpieczenie powierzchni elementów metalowych np. lakierem Zaponlack.
6. Należy przeprowadzić kontrolę mechanizmu otwierającego kratę.

WITRAŻE

1. Demontaż uszkodzonych kwater.
2. Wymiana zniszczonych szybek z uwzględnieniem koloru, grubości i charakteru szkła oryginalnych.
3. Montaż kwater witrażowych połączony z włożeniem zewnętrznej szyby zabezpieczającej.

EPITAFIA MARMUROWE

1. Oczyszczenie powierzchni z wtórnych nawarstwień na styku ze ścianą.
2. Wypolerowanie powierzchni marmuru.
3. Zabezpieczenie powierzchni dedykowaną dla marmurów pastą np. Akemi.

EPITAFIUM STEFANA LEŚNIEWSKIEGO

1. Inwentaryzacja elementów epitafium.
2. Demontaż elementów epitafium.
3. Oczyszczenie elementów w celu usunięcia wtórnych nawarstwień, produktów korozji. Należy zachować naturalne warstwy patyny, nie dopuścić do efektu przeczyszczenia do „żywego” metalu. W celu oczyszczenia należy zastosować metody mechaniczne (miękkie szczotki, wełna stalowa, metoda strumieniowo ścierna) metody chemiczne (pasty do czyszczenia metalu), metodę ablacji laserowej. Metody czyszczenia powinny być dostosowane do charakteru materiału i rodzaju zniszczeń.
4. Korekta wymiarowa – prostowanie - w zakresie elementów wykonanych z blachy cynowo-ołowiowej.
5. Wykonanie napraw, uzupełnienie ubytków materiałami dostosowanymi do charakteru elementów. Na tablicy epitafijnej rekonstrukcja brakującej litery „i” w słowie „kapitan”. Forma rekonstrukcji elementów zwieńczenia powinna zostać opracowana pod względem materiału i technologii na wzór zachowanych oryginalnych elementów.
6. Wykonanie warstwy złocenia na literach Stefan Leśniewski.
7. Zaprojektowanie nowego stelażu oraz opracowanie sposobu montażu elementów. Należy uwzględnić charakter pierwotnych elementów montażowych: nity, śruby. Należy uwzględnić warstwy izolacji, aby zabezpieczyć elementy przed tworzeniem się ognisk korozji np. na styku brązu z żeliwem. Zaleca się zaprojektowanie stelażu w całości z metalu, bez użycia drewna.
2. Zabezpieczenie powierzchni metalu warstwą wosku mikrokrystalicznego lub lakieru np. Zaponlack.

OTOCZENIE KAPLICY

1. Usunięcie uszkodzonych opasek betonowych wzdłuż ściany wschodniej i zachodniej.
2. Po zakończeniu prac przy elewacjach wysianie trawnika z uwzględnieniem spadku terenu w celu odprowadzenia od obiektu wód opadowych.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. nr 1. Kaplica pw. św. Szczepana, z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Elewacja północna kaplicy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 2. Kaplica p.w. św. Szczepana, z 1913 r., usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach.
Elewacja wschodnia kaplicy. Stan przed konserwacją.

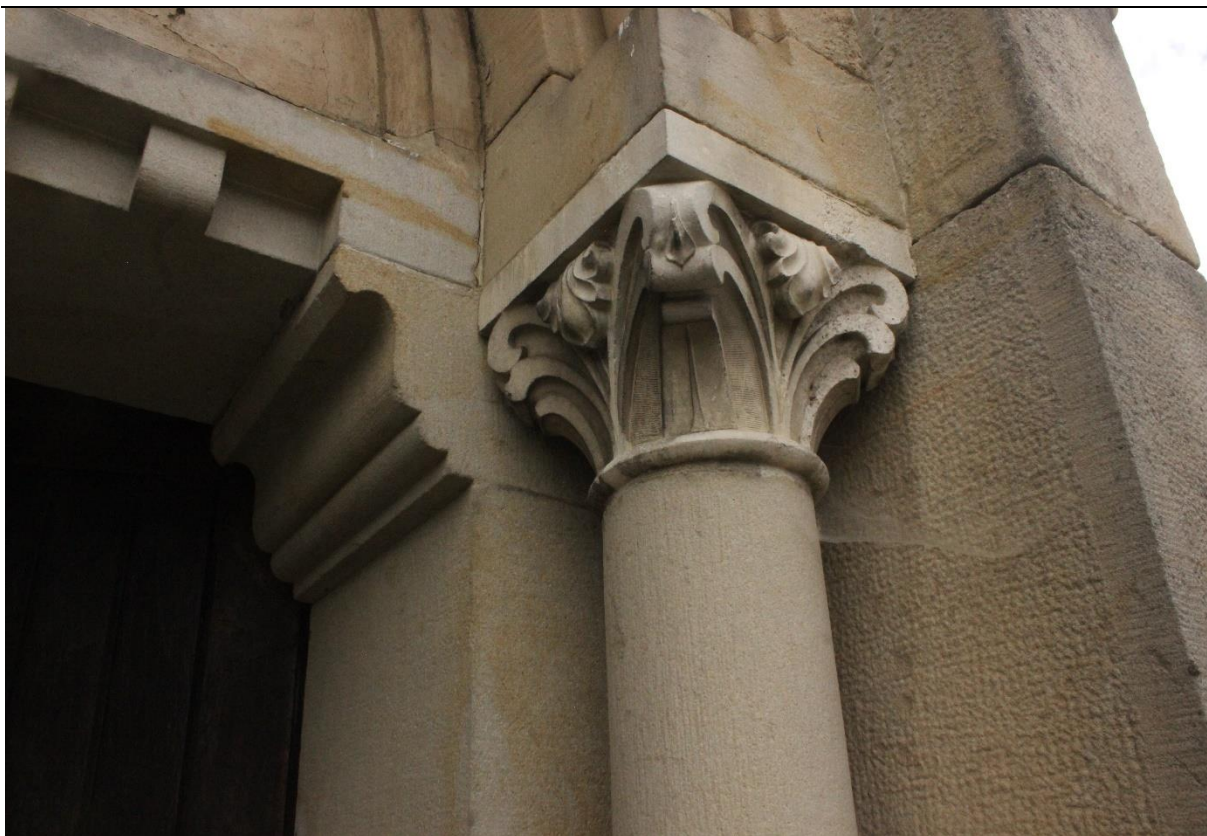
Fot. nr 3. Kaplica p.w. św. Szczepana, z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach.
Elewacja zachodnia kaplicy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 4. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach, Elewacja południowa kaplicy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 5, 6. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Kamienne detale architektoniczne portalu wejściowego. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 7. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Kamienne detale architektoniczne portalu wejściowego. Stan przed konserwacją.

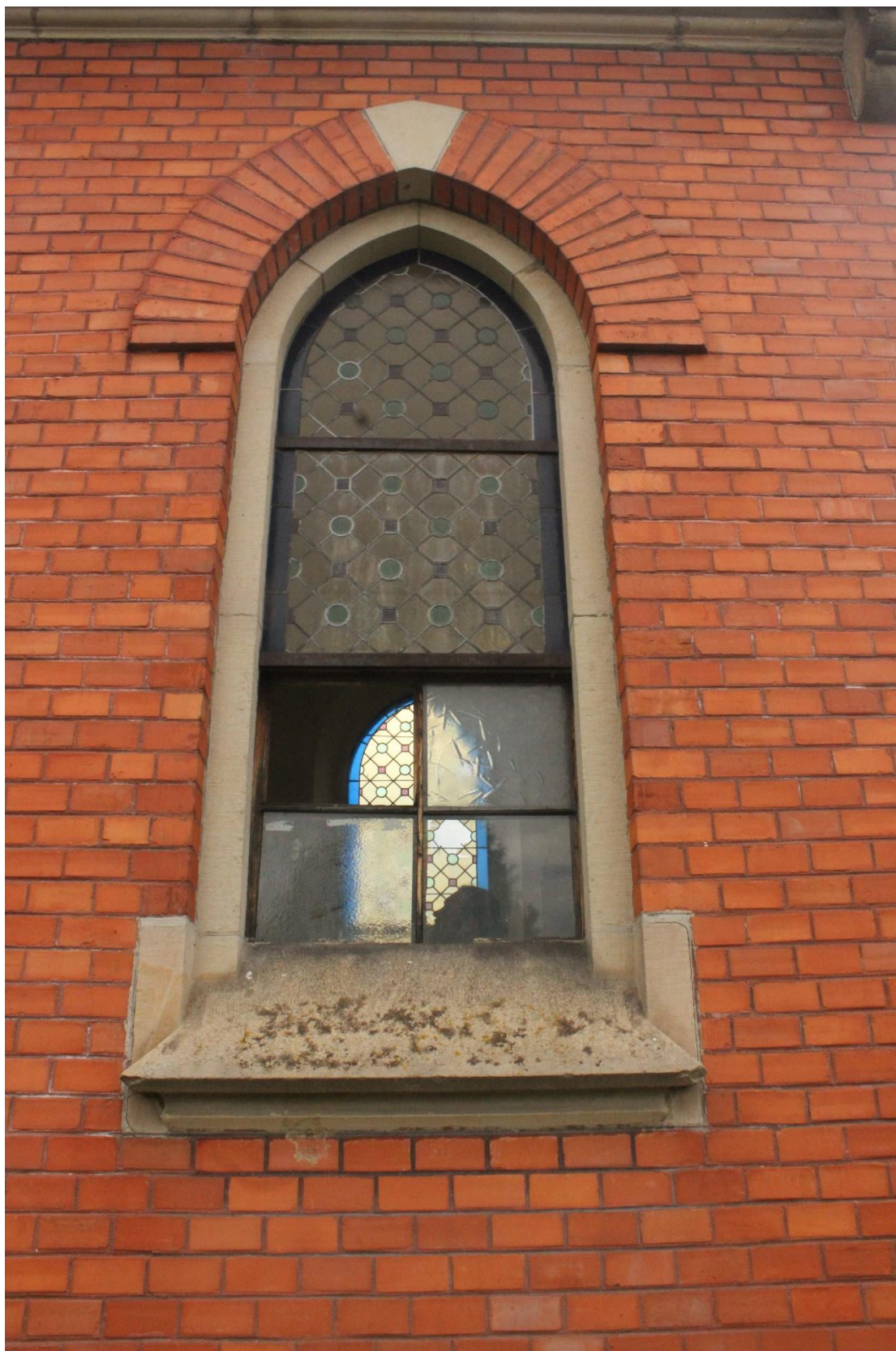
Fot. nr 8. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Kamienne stopnie przy wejściu do kaplicy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 9. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Kamienne stopnie przy wejściu do kaplicy. Stan przed konserwacją.

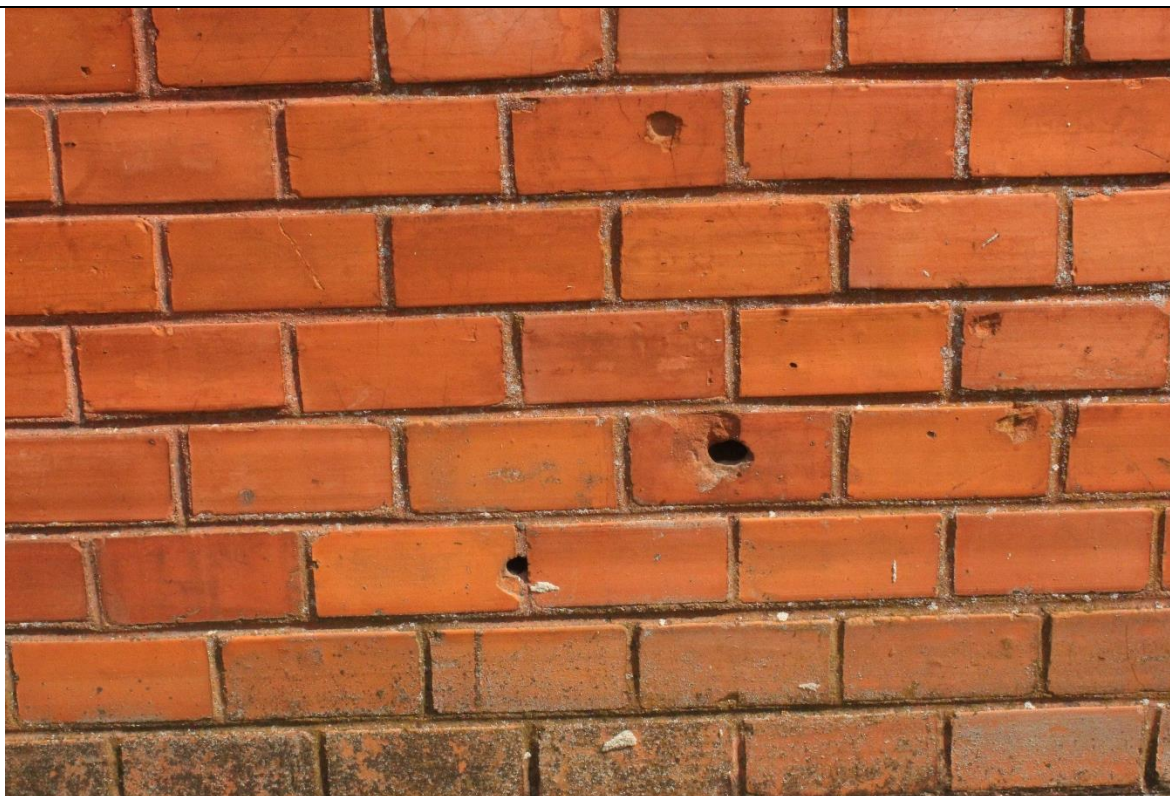
Fot. nr 10. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Kamienne stopnie przy wejściu do kaplicy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 11. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Oprawa okna, elewacja wschodnia. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 12. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Widoczny sposób opracowania historycznej spoiny, gdzie cementowa fuga pomalowana została na czerwono. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 13. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Elewacja zachodnia. Widoczne ślady po kulach, powstałe w trakcie ostrzału w czasie wojny. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 14. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Elewacja zachodnia. Widoczne wtórne uzupełnienia wątku ceglanego. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 15. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Widoczna opaska betonowa wzdłuż wschodniej elewacji. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 16. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Narożnik południowo - wschodni. Widoczny cokół z piaskowca i odsłonięty fundament betonowy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 17, 18. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Ściana szczytowa po stronie północnej. Pokrycie dachu z dachówki wymienione zostało na blachę. Na styku z kamiennym zwieńczeniem ściany szczytowej widoczna linia ułożenia pierwotnej połaci dachowej. Obecnie połać opadła, brak jest obróbek blacharskich. Stan przed konserwacją.

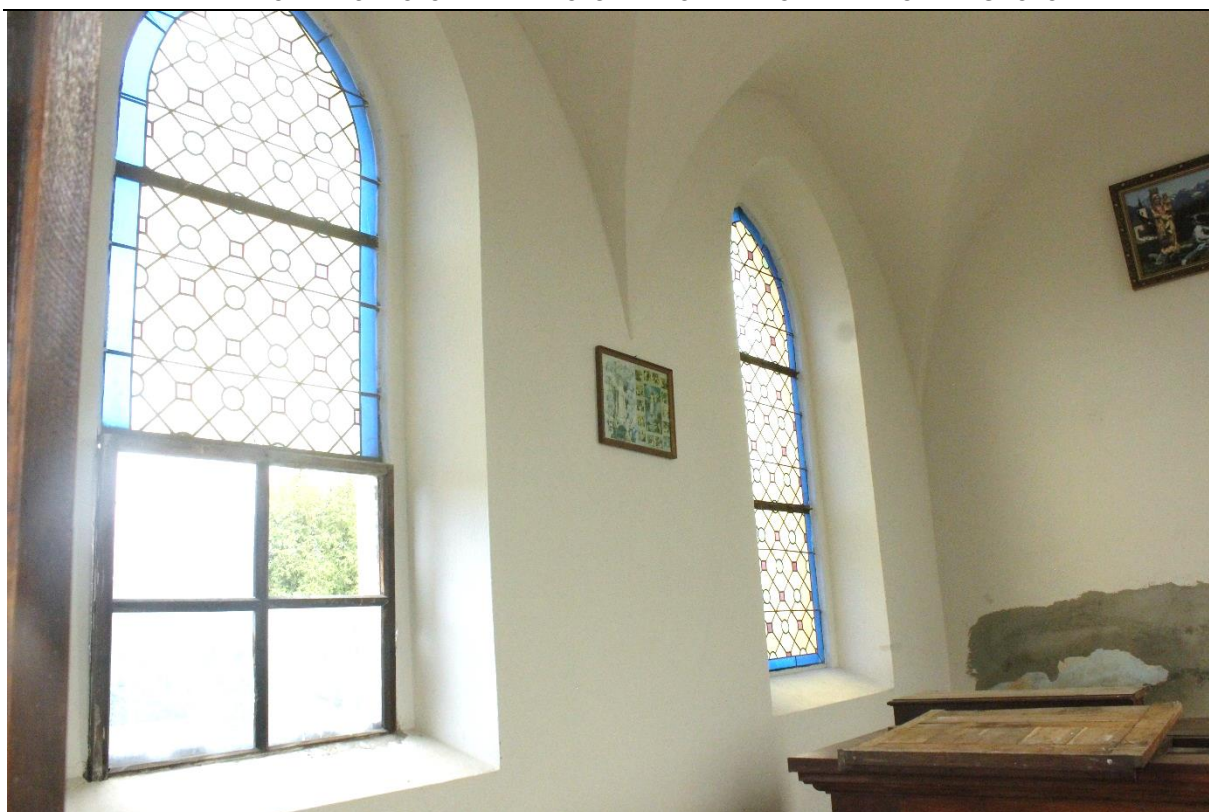
Fot. nr 19. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Widoczne wymienione pokrycie dachu na blachę, ułożoną bezpośrednio na kamiennym gzymsie. Na kamiennym wsporniku widoczna powierzchnia kamienia wymyta przez wodę opadową spływającą z dachu. Stan przed konserwacją.

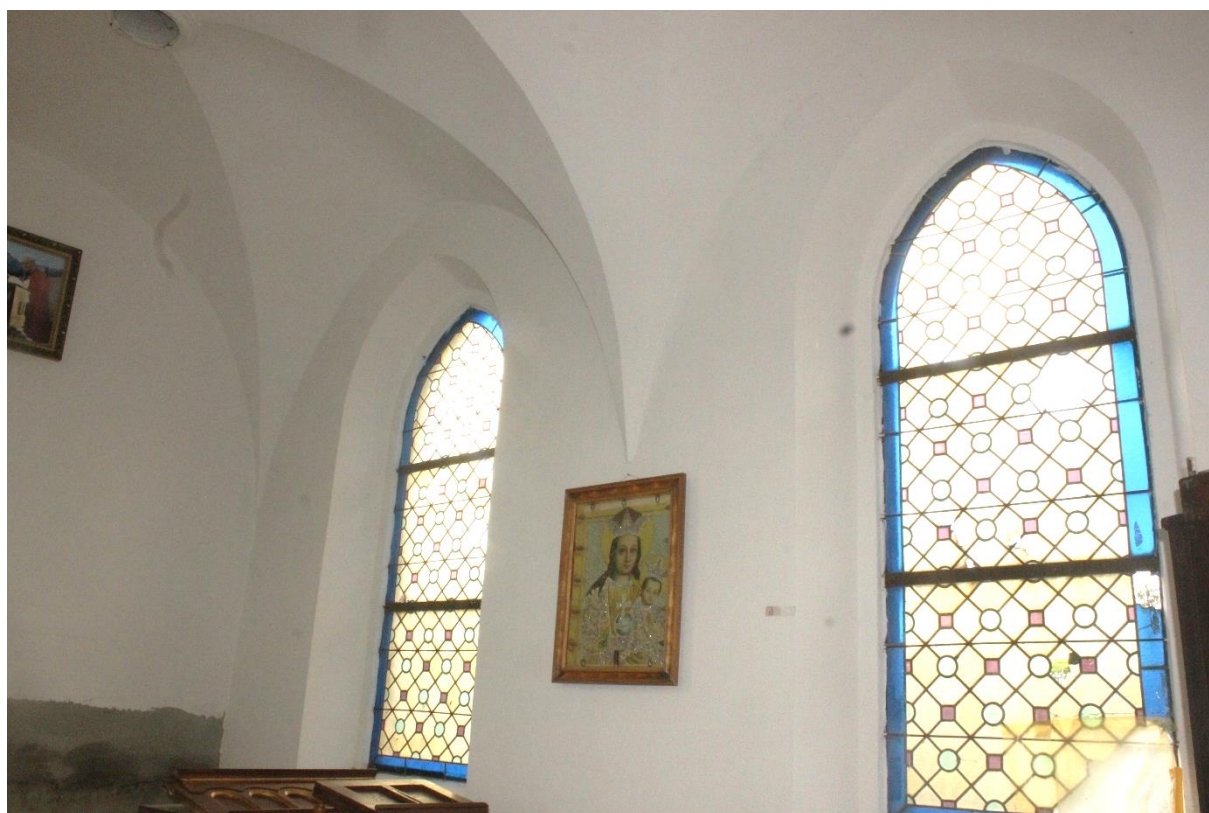
Fot. nr 20 Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Dachówki z pierwotnego pokrycia dachu w typie karpiówki o wymiarach 12,5cm/27cm znalezione wewnątrz kaplicy.

Fot. nr 21. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Ściana południowa. Widoczny zdekompletowany ołtarz. Ściana w dolnej partii pokryta tynkiem cementowym. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 22. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Ściana wschodnia. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 23. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Ściana zachodnia. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 24. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Fragment ściany południowej. Widoczne uzupełnienie tynku wykonane zaprawa cementową. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 25. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Narożnik południowo zachodni. Widoczne uszkodzenie tynku powstałe na skutek zawilgocenia ściany. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 26. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Narożnik południowo wschodni. Widoczne uszkodzenie struktury tynku na skutek zawilgocenia ściany. Usunięty fragment zacierki cementowej, poniżej widoczny zakres uzupełnienia tynku. Spod zacierki cementowej odsłonięto pierwotny tynk i warstwę monochromii w kolorze szarobłękitnym. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 27. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Ściana zachodnia. Odkrywka stratygraficzna nawarstwień malarskich. Stwierdzono kolejno: mur z cegły, warstwa tynku, pobiała, monochromia w kolorze szarobłękitnym, warstwa malarska w kolorze białym - przemalowanie. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 28. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Sklepienie krzyżowe z otworami wentylacyjnymi w zwornikach. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 29. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze kaplicy. Posadzka z lastriko i wejście do krypty zasłonięte czterema płytami. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 30. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze krypty grobowej. Widok na stronę południową. Widocznych sześć komór grobowych, z których jedna otwarta po przeniesieniu w 2003 r. szczątków proboszcza Ryglic ks. Jakuba Wyrwy pochowanego w kaplicy w 1953 r. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 31. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze krypty grobowej. Widok na stronę zachodnią. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 32. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze krypty grobowej. Widok na stronę wschodnią. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 33. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze krypty grobowej. Widok na stronę północną. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 34. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze krypty grobowej. Widoczny gruz i stojąca woda. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 35. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wnętrze krypty grobowej. Płaskownik stalowy przy krawędzi otworu. Widoczna korozja metalu. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 36. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Wejście do kaplicy. Widoczne drzwi dębowe, pełne dwuskrzydłowe, klepkowe. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 37. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Drzwi od strony wnętrza kaplicy. Po bokach widoczna zsunięta krata - żaluzja pozwalająca ograniczyć wstęp do kaplicy przy otwartych skrzydłach drzwi. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 38. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Drzwi do kaplicy. Zbliżenie fragmentu - klamka z szyldem. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 39. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Okno w ścianie wschodniej. Widoczne wtórne wypełnienie jednej z kwater okna. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 40. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Okno w ścianie zachodniej. Widoczne ubytki szklenia. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 41. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Okna w ścianie zachodniej. Widoczne ubytki szklenia. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 42. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Epitafium Stefana Leśniowskiego umieszczone na południowej ścianie kaplicy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 43. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Epitafium Stefana Leśniowskiego umieszczone we wnęce na południowej ścianie kaplicy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 44. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Zwieńczenie epitafium Stefana Leśniowskiego. Widoczne uszkodzenia i ubytki elementów metalowych. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 45, 46. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Zbliżenia fragmentów zwieńczenia epitafium Stefana Leśniowskiego. Widoczne uszkodzenia i ubytki elementów metalowych. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 47. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Fragment zwieńczenia epitafium Stefana Leśniowskiego. Widoczne uszkodzenia i ubytki elementów metalowych. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 48, 49. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Zbliżenia fragmentów zwieńczenia epitafium Stefana Leśniowskiego. Widoczne uszkodzenia i ubytki elementów metalowych. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 50. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Zbliżenia fragmentów zwieńczenia epitafium Stefana Leśniowskiego. Widoczna korozja nitów mocujących elementy do stelażu. Stan przed konserwacją.

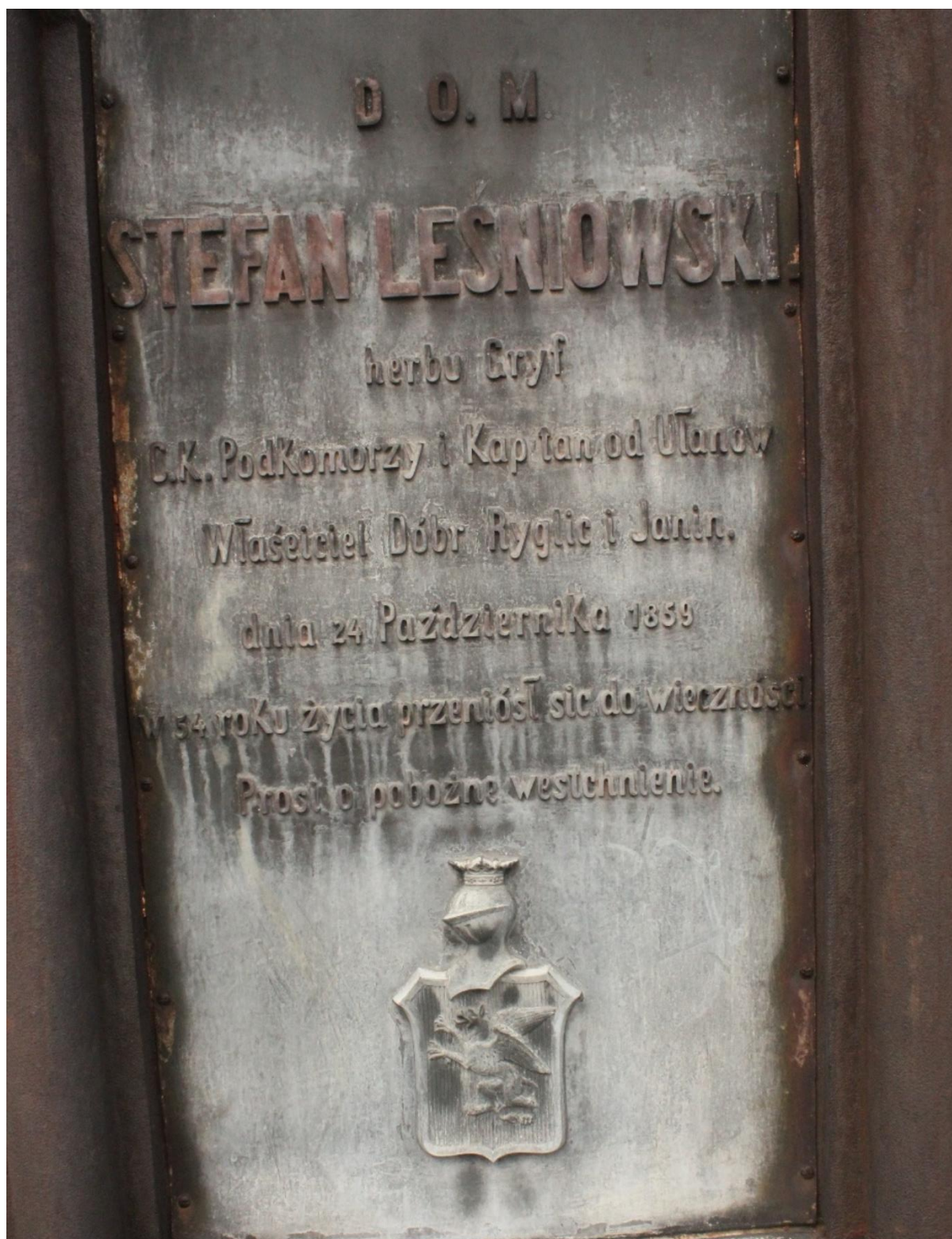
Fot. nr 51, 52. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Zbliżenia fragmentów epitafium Stefana Leśniowskiego. Widoczne uszkodzenia i deformacje elementów, doraźne naprawy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 53, 54. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Zbliżenia fragmentów epitafium Stefana Leśniowskiego. Widoczne uszkodzenia i deformacje elementów, doraźne naprawy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 55, 56. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Zbliżenia fragmentów podstawy epitafium Stefana Leśniowskiego. Widoczne uszkodzenia i deformacje elementów, doraźne naprawy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 57. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Tablica epitafijna Stefana Leśniowskiego. Stan przed konserwacją.

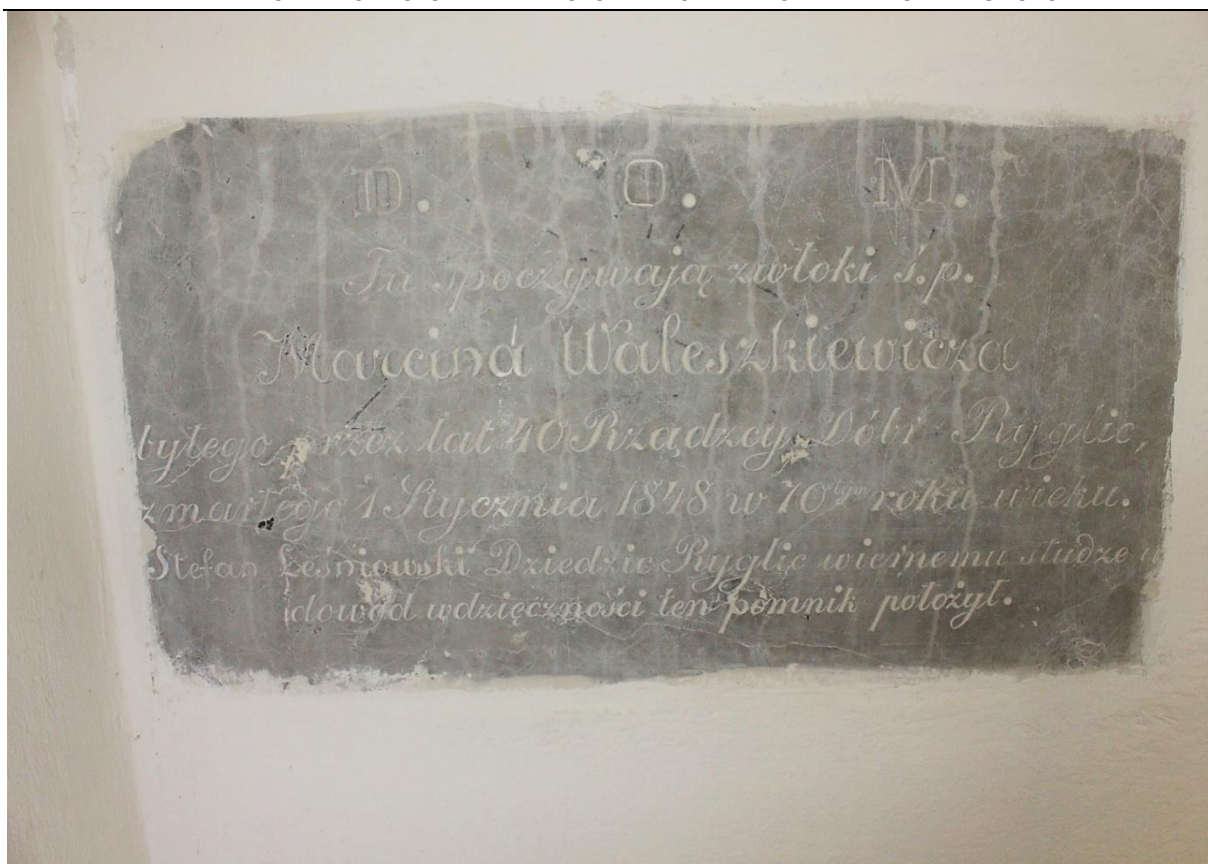
Fot. nr 58. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Tablica epitafijna Stefana Leśniowskiego - fragment. Widoczny sposób montażu tablicy wykonanej z brązu do stelażu, przy użyciu wkrętów. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 59, 60. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Tablica epitafijna Stefana Leśniowskiego- fragmenty. Litery z imieniem i nazwiskiem zmarłego były najprawdopodobniej złożone. Poniżej widoczny ubytek, po brakującej literze „i”. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 61. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Tablica epitafijna Leszka Antoniego Zaremby Cieleckiego, ostatniego właściciela dworu w Ryglicach. Tablica umieszczona na elewacji zachodniej kaplicy. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 62. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Tablica epitafijna Marcina Waleszkiewicza, rządcy Ryglic. Tablica umieszczona na ścianie wschodniej wewnątrz kaplicy. Stan przed konserwacją.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
PRZY KAPLICY PW. ŚW. SZCZEPANA Z 1913 R. NA STARYM CMENTARZU W RYGLICACH

Fot. nr 63, 64. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Mensa ołtarza ze zdekompletowaną nastawą. Stan przed konserwacją.

Fot. nr 65. Kaplica p.w. św. Szczepana z 1913 r. usytuowana na Starym cmentarzu w Ryglicach. Zachowane fragmenty nastawy ołtarza. Stan przed konserwacją.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
PRZY KAPLICY PW. ŚW. SZCZEPANA Z 1913 R. NA STARYM CMENTARZU W RYGLICACH

AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH
IM. JANA MATEJKI W KRAKOWIE

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki
(nazwa jednostki organizacyjnej uczelni)

D Y P L O M

Pan(i) Marta Bobek
(imię i nazwisko)

urodzony(a) dnia 16 listopada 1975 r.

w Zakopanem

odbył(a) studia wyższe magisterskie, 6-letnie
na kierunku Konserwacja i Restauracja
Dzieł Sztuki
w zakresie konserwacji i restauracji
rzeźby

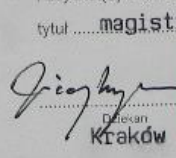
z wynikiem celującym

i uzyskał(a) w dniu 23 marca 2002 r.

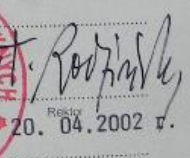
tytuł magistra sztuki

Nr 5669
(numer dyplomu)

MEN-1-3a ŚW. INTRO-DRUK Keszain

Dziekan
Kraków

(nazwa miejscowości)

Rektor
20. 04. 2002 r.